

Hillerslev Sogns fattige og lige saa meget til Justitskassen for hver Dag han lod gaa, inden han bragte Kædlen tilbage, desuden skulde han betale 16 Rdr. til Lars Knudsen, der frikendtes for Tiltale.

1781 stævnedes Arreskov Gmd. Lars Madsen i Hillerslev (I-10) for utilladeligt Krohold. Han kunde ikke nægte undertiden at have solgt for 1 Skilling Øl og Brændevin til Folk, som havde det Behov, men det var en ren Barmhjertighedsgerning imod Nødlidende, og var ikke gjort for at have Profit deraf. Selv havde han aldrig brændt Brændevin eller ejet Brændevinsredskaber. Han dømtes til at betale 20 Rdr. til Godsejeren og 2 Rdr. i Sagsomkostninger.

Husmand Hans Jørgensen i Nybølle paa Fjellebro Gods stævnedes 1785 for ulovligt Krohold efter en Inkvisitionsforretning af Konsumtionens Folk. Hans Jørgensen forklarede i Retten, at han omtrent 8 Dage før Inkvisitionen var blevet stævnet af Godsets Forvalter for at have solgt Brændevin til Godsets Bønder og derfor betalt 4 Rdr. og afbedt Resten, da han var en fattig Mand, dog kom han nok til at gøre Arbejde derfor. Han mente nu, at han ikke to Gange kunde straffes for den samme Forseelse. Anklageren anførte "som noget almindeligt, at naar Konsumtionsforpagteren, Købstadindvaanere eller andre gør Skridt til at sagsøge Bønder for ulovligt Krohold, kommer Godset dem i Forkøbet ved selv at indstævne Vedkommende, og derefter tages det ikke saa nøje med Bødens Betaling, der maaske delvis eftergives." Han vilde derfor vide, om Hans Jørgensen virkelig skulde betale den sædvanlige Bøde paa 20 Rdr. fuldt ud.- Da der ikke var givet nogen Ordre til Eftergivelse, og da det ikke var bevist, at Hans Jørgensen havde haft ulovligt Krohold efter Stævningen fra Herskabet, frikendtes han for at betale til ~~den~~ kongelige Kasse. Ellers fandtes der ved Inkvisitionen en Del Ankere og Tønder med Brændevin og Øl hos ham.

De anførte Eksempler viser, hvor almindeligt Drikkeriet maa have været. De ellers ofte fattige Bønder, som daarligt havde Raad til at betale den store Bøde, kunde alligevel ikke afholde sig fra at bekoste Brændevinsredskaberne og udsætte sig for at maatte bløde derfor. I deres ofte triste Tilværelse har Nydelsen af stærke Drikke vel været et af de faa Lyspunkter, Livet bød dem.

#### Kongelig privilegeret Kro.

Trangen til et legitimt Krohold har ligesom andre Steder igen gjort sig gældende indenfor Sognets Grænser, og i Begyndelsen af 1740'erne blev der gjort et Forsøg paa at faa oprettet en virkelig, kongelig privilegeret Kro. Flere

Steder var der allerede kommet saadanne Kroer, f.Eks. i Sønder-Broby i Begyndelsen af 1730'erne. I Hillerslev Sogn var det Fæstehusmand Claus Laursen i Sallinge, der gjorde Forsøget. Han var gammel afdanket Ryttersoldat, der var kommet til Skade og derfor ikke mere kunde bruges i Tjenesten. 1727 havde han fæstet et Hus i Sallinge, som Maren Flensborigs tidligere havde haft, det er det samme som den nuværende Kro og laa paa samme Sted som nu. I Fæstebrevet kaldes han Claus Kromand, hvilket kunde tyde paa, at han tidligere havde haft Forbindelse med en Kro, og endvidere nævnes det, at han var fra Vester-Hæsinge, ellers blev han vist almindeligst kaldt Claus Rytter. For at bjærge noget til Livets Ophold har han ogsaa spillet ved Bøndernes Gilder, bl. a. ved Mads Mikkelsens Bryllup i Hillerslev 1728, efter at Musikantsvendene fra Nyborg havde maattet fortrække. Han har ogsaa haft Udsalg af Medikamenter og rimeligvis ogsaa holdt lidt Kro.

I Begyndelsen af 1742, da Claus Rytter allerede var en gammel Mand, indsendte han sin Ansøgning til Kongen om Bevikling til at holde Kro i Sallinge. Han skriver saaledes:

Claus Rytters Brev til Kongen.

"Stormægtigste Monark, allernaadigste Arve Herre og Konge.  
 "Jeg fattige, gamle Mand nedfalder for Deres majestætiske Trone  
 "med allerunderdanigste Bøn, at min naadige Konge og Landets  
 "fromme Fader vilde forbarme sig over mig, som i lang Tid har  
 "staaet som Rytter udi Kongens Tjeneste og ved et ulykkeligt Slag  
 "af en Hest mistede al min Helbred, hvorved jeg blev udygtig til  
 "at staa i Tjenesten og fik min Afsked. At jeg da med Kone og Børn  
 "kunde have Livets Ophold i disse Dyrtider, saa er allerunderdanigst  
 "min Ansøgning for Deres kongelige Majestæt, at det maatte mig  
 "allernaadigst tillades at holde Værtshus og at udsælge Øl og  
 "Brøndevin til de Rejsende, som ofte har klaget over, at der var  
 "ingen Sted, hvor de kunde bekomme noget. Huset, hvortil jeg søger  
 "min allernaadigste Konges Privilegium, ligger udi Sallinge By,  
 "Gelskov tilhørende, udi Sallinge Herred i Fyn, langt fra alle  
 "Købstæder, to Mil fra Faaborg og halvtrædie Mil fra Odense,  
 "saa at det ikke kan være nogen af Købstæderne til Hinder.  
 "Den almægtige Gud, som kan bøje Hjerterne, bøje min aller-  
 "naadigst Konges Hjerte til Barmhjertighed, der alene skal være en evig  
 "Belønning for den kongelige Mildhed og Fromhed, som bevises imod  
 "mig, som indtil Døden forbliver min allernaadigst Arve Herres og  
 "Konges allerunderdanigste pligtskyldigste Arveundersaat.  
 " Sallinge, d. 29. Januar 1742. Claus Lauritzen."

063

For at dokumentere sit Helbreds Forlis i Hans Majestæts Tjeneste havde han tillige indsendt følgende Attest, dateret Slagelse d. 24. Februar 1742, og udstedt af den Officer, ved hvis Kompagni han havde staaet:

Dokumentation:

"Indbemeldte Claus Lauritzen haver tilforn været Rytter ved mit  
"allernaadigste anfortroede Kompagni den Tid ved salig Hr.Generalmajor  
"Schacks Regiment og formedelst en ulykkelig Hændelse blev slaget af  
"en Hest, saa han var udygtig til Hans Majestæts Tjeneste, hvorover  
"han blev dimitteret, som jeg efter Forlangende ikke haver kunnet  
"manqvere at attestere."

Ansøgningen gik den sædvanlige Vej, først til Rentekammeret, som sendte den til Erklæring til Stiftamtmanden, der først lod Amtmanden erklære sig derom. Denne fandt, at Bevillingen burde gives, da Stedet laa 2 Mil fra nærmeste Købstad og ikke kunde fornærme den  $\frac{1}{2}$  Mil derfra liggende Brobyværk Kro, men paa den Betingelse, at Supplikanten tog sine Varer i nærmeste Købstad og svarede 4 Rdr. aarlig til Hans Majestæts Kasse. Stiftamtmanden forhørte sig derefter hos Claus Laursens Herskab, Vicelandsdommer von Holsten paa Gelskov, om en saadan Klavsul kunde antages, hvad Herskabet ikke mente, da Claus Laursen derved ikke kunde have det tørre Brød, men hvis det maatte blive ham tilladt selv at brygge Øl og brænde Brændevin, vilde han svare de 4 Rdr. aarlig. En saadan Ordning vilde Stiftamtmanden anbefale, da Herskabet ansaa Kroen for nødvendig, og dermed tilbagesendte han Claus Laursens Ansøgning til Rentekammerets nærmere Overvejelse og Forestilling.

I Forestillingen til Kongen følger Rentekammeret Erklæringen fra Stiftamtmanden og anfører, at Sallinge ligger 2 Mil fra Købstaden og altsaa udenfor dens Frihedsdistrikt, hvor slige Kroer altid tilforn med Bryggen og Brændens Frihed er blevet bevilget. Kongen resolverede derpaa saaledes:

Kongens Attestation.

"Efter foregaaende Forklaring bevilge Vi allernaadigst, at  
"Supplikanten Claus Larsen (Lauritsen) maa i Sallinge By under  
"Nyborg Amt lade indrette et Krohold med Frihed der ved Stedet  
"at brygge Øl og brænde Brændevin, imod at deraf ~~sværes~~ sværes til Vores  
"Kasse aarlig 4 Rdr., og følger den derpaa for hannem opsatte  
"Bevilling herved underskreven tilbage.

"Hirschholm Slot d. 10. Juli Anno 1742.

Christian R."

068  
Bevillingen har følgende Ordlyd:

Kongens Bevilling:

"Vi Christian den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark og  
"Norge, de Venders og Goters, Hertug udi Slesvig, Holsten,  
"Stormarn og Ditmarsken, Greve udi Oldenburg og Delmenhorst,  
"gøre alle vitterligt, at Vi efter allerunderdanigst gjorte  
"Ansøgning og os elskelig Christian, Greve af Rantzau, Ridder,  
"Vores Gehejmekonferensraad og Kammerherre, Stiftbefalingsmand  
"over Fyns Stift og Langeland samt Amtmand over Odense, Dalum,  
"St. Knuds og Rygaards Amter, hans den 25. Maj sidstleden herover  
"givne Erklæring, allernaadigst haver bevilget og tilladt, saa  
"og hermed bevilger og tillader, at Claus Lauritzen maa indtil videre  
"udi Sallinge By, beliggende udi Fyn, holde et Kro eller Værtshus  
"og de Rejsende saavel som andre med behørende Logementer samt  
"Spise- og Drikkevarer til Nødtørftighed og for en billig Betaling  
"samstedes betjene, saa og der ved Stedet brygge Øl og brænde  
"Brændevin til Kroets Fornødenhed, imod at deraf istedet for  
"Konsumtion svares udi Vores Kasse fire Rigsdaler aarlig Afgift.

"I det øvrige haver han bemeldte Kro udi forsvarlig Stand  
"at vedligeholde og sig dermed udi alle Maader efter Loven samt  
"de om Krohold allernaadigst udgangne Forordninger at rette og  
"forholde, saa at Kroet ikke til noget Fylder og Tidsspilde for  
"Bonden eller andre vorder misbrugt, saafremt dette Privilegium  
"ikke ellers derved skal være forbrudt og aldeles ophævet.

"Forbyndes alle og enhver herimod eftersom forskrevet  
"staar at hindre eller udi nogen Maade Forfang at gøre, under  
"Vor Hyldest og Naade.

"Givet paa Hirschholms Slot den 10. Juli Anno 1742.

"Under Vores kongelige Haand og Segl.

Christian R."

0 6 -

Vejen var nu banet for et virkeligt Krohold i Sallinge, saaledes som det kom til at forme sig i de følgende Tider. Kroen var først og fremmest beregnet paa de Rejsende, til at skaffe dem Logi og den nødvendige Spise og Drikke. Men det gaar gerne saadan, at hvor der forhandles Drikkevarer, misbruger nogle Lejligheden. Det at gaa paa Kroen blev let ensbetydende med at drikke, som Wessel udtrykker det: "Jeg og i Kro vil drikke, for andet kommer jeg der ikke." Derfor indeholdt Bevillingerne tillige et Forbud mod, at Kroen blev misbrugt til Fylderi og Tidsspilde for Bonden eller andre. Det er navnlig Stedets Befolkning, som hermed advares mod den Fare, der altid er ved at have en Kro i Nærheden.

For Claus Laursen gjaldt det nu om at faa Huset sat i Stand til dets nye Formaal. Det maa imidlertid have haft sine Vanskeligheder, thi i Februar 1743 indberettede Amtmanden til Amtsforvalteren, at Kroen endnu ikke var istandsat, saa der kunde ikke blive nogen Afgift at beregne.

#### Claus Laursens Død.

Inden Amtmandens Indberetning var skrevet, var Claus Laursen død, og 6. Februar 1743 blev han begravet paa Hillerslev Kirkegaard. Han efterlod sig Enke og to Døtre, Mette Clausdatter, conditionerende Etatsraad Eichel i Sjælland, og Christence, som var gift med Anders Ibsen i Bjerregaard i Sallinge. Enken erklærede ved Skiftet hverken at have Penge eller Gæld uden lidt i Odense, medens Anders Ibsen tilkendegav, at Svigerfaderen kort før sin Død havde betalt sin Datters Bryllupsudstyr og desuden 100 Sletdaler i Fæstet af Bjerregaard, hvorfor han intet fordrer i Arv, før hans Kones Søster havde faaet Ekvivalent. Denne kunde kun faa lidet efter sin Fader, imod hvad Søsteren havde faaet, "og som hun var bekendt, at hendes Moder sig ej vilde forandre, men i Enkestanden at blive hensiddende, var derfor begærende, at hun vilde og maatte, saalænge hun levede, hensidde med hende Bo udisträheret og først efter hendes Død vilde arve og nyde mindre eller Ekvivalent....."

#### Claus Laursens Enke.

Nu blev det Claus Laursens Enke, der skulde sætte Kroen i Gang, men hverken i 1743 eller 1744 var hun naaet saa vidt, at der kunde beregnes nogen Afgift. Heller ikke for 1745 var Afgiften blevet betalt. Amtmanden

havde forespurgt hos Justitsraad von Holsten, der havde svaret, at efter Mandens Død havde Enken vel betjent sig af Kroholdet, men ikke haft Evne ~~kix~~ hidindtil at bringe det til noget retskaffent, saa det vilde falde hende tungt, om hun skulde svare den arlige Afgift fra først af. Da det af von Holstens Svar ikke fremgik, hvorlænge Kroen havde været i Stand, maatte der skaffes nærmere Oplysninger derom, eftersom det var befaleet, at den der vilde betjene sig af Kroen skulde svare Afgift, eller Kroen aldeles nedlægges. Derefter kunde Amtmanden i Januar 1747 indberette, at Sallinge Kro ikke havde været bragt i Stand, saa Beboerne kunde betjene sig af det dem forundte Privilegium før i Aaret 1745, saa der kun kunde beregnes Afgift af Kroen for de to sidst afvigte Aar 1745 og 1746, hvoraf Afgiften for 1746 allerede var betalt.

Det har været von Holsten, der har indbetalt Afgiften for 1746, thi i en Ansøgning til Kongen dateret Arreskov l. Februar 1746 anfører han, hvorledes han har gjort Bekostning paa Claus Laursens Hus med at indrette Værelser og opbygge nye Staldrum, som skal blive gjort endnu mere forsvarligt, og at Huset ligger over 2 Mil fra Købstæderne, ingen til Skade, men de Rejsende til Nytte; han søger derfor om, at Privilegiet maa blive ved Huset eller Stedet, imod at de 4 Rdr. aarlig af hans Gaard Gelskov betales til Kongens Kasse.

3. Marts bevilgede Kongen, at Justitsraad og Landsdommer von Holsten maatte fremdeles indtil videre lade holde den Kro i Sallinge, som var bevilget Claus Laursen, og paa samme Vilkaar som denne.

#### Lars Hansen.

Der maa ogsaa være kommet en ny Mand til Kroen ved denne Tid, for allerede i April 1746 optræder Lars Hansen Kromand i Sallinge som Medunderskriver af et Fæstebrev, og næste Aar den 4. August 1747 blev han gift med Kroenkens Datter Mette Clausdatter. Forinden eller snart efter har han ogsaa fæstet Kroen. Ellers havde han en Tid i 1746 været Trompeter paa Orlogsskibet Oldenborg, da det var i Middelhavet og ved Algier, som hans Pas herfor af 14. November 1746 udviste. Lars Hansen var nu Kroens Indehaver i omtrent et halvt Hundrede Aar til sin Død 1794.

I Overensstemmelse med Forordningen af 23. November 1757 lod Godserne ved Herredsfogden foretage Inkquisition hos deres Bønder i Hillerslev Sogn i November Maaned 1758, men uden at finde noget, der stred mod Forordningen. Efter at have foretaget den aarlige Inkquisition paa Arreskov og Gelskov Godser 1762 bemærker Herredsfogden, at der "ej befandtes det allerringeste Brændevinsredskab eller ulovligt Krohold og Brændevinssalg. Saa var og alle

Kedlerne efter Forordningen udbanket og tilredt, at de til Brændevinsbrænden og dets Brug syntes aldeles ubrugelige og unyttige."

To Brændevinsdistrikter.

Sognet var 1768 blevet inddelt i 2 Brændevinsdistrikter og bortforpagtet. Det ene omfattede Sallinge, Sallingelunde og Gelskovs Mølle. Det laa udenfor Købstædernes Frihedsdistrikter og bortforpagtedes til Lars Hansen i Sallinge Kro for en aarlig Afgift af 6 Rdr. Det andet, som omfattede Resten af Sognet, Hillerslev, Nybølle og Højrup, laa indenfor Faaborg Frihedsdistrikt og bortforpagtedes til Niels Krag, som maa være en Faaborgborger. Han havde tillige Horne og Vester-Håsinge og maaske mere.

Fare for Nedlæggelse.

I Begyndelsen af Aaret 1779 havde Rentekammeret efter indhentet Underretning fra Amtmand von Holsten besluttet, at Sallinge Kro skulde nedlægges. For Lars Hansen var dette et haardt Slag. Han var nu en aldrende Mand, for hvem det ikke mere var saa let at finde en anden Beskæftigelse, og i sin Nød indsendte han derfor 3. April en allerunderdanigst Begæring til Kongen om, at Kroen, som han for over 30 Aar siden havde fæstet, maatte vedblive, saalænge han levede, da han ikke tvivlede om, at hans Herskab vilde indløse den fornødne Bevilling, som han ikke selv formaaede at indløse. Kroen laa bekvemt for dem, der rejste til og fra Faaborg, Odense, Kerteminde og Hindsholm, og især ved Vintertide med onde Veje og Snefog tog de Rejsende Logementer der. Den laa ogsaa ved Vejen mellem Assens og Svendborg, mellem Middelfart og Svendborg og i Almindelighed mellem Baag og Vends Herreder og Svendborg, hvorfra de fleste fede Varer kommer til Svendborg Bys Købmænd, og dette har formodentlig været Anledningen til Kroens første Indretning.

Rentekammeret lod sig derefter bevæge til at opgive Planen om Kroens Nedlæggelse, og efter Ansøgning fik Geheimeraad Albrecht Christoffer Schaffalitzky de Muckadell til Arreskov og Gelskov 25. September 1779 Bevilling til at maatte lade holde Værtshus i Sallinge, saalænge Lars Hansen var Fæster af Stedet, men uden Følge for hans Efterkommere. Lars Hansen fik Tilladelse til fremdeles at brygge Øl til Kroens Fornødenhed, derimod blev det ham aldeles forbudt at

brænde Brændevin, som skulde tages i nærmeste Købstad, ligeledes var det ham forment at holde Kro for Sognets Bønder eller andre af Almuen, som ikke var Vejfarende.

Lars Hansen kunde nu uhindret fortsætte Kroholdet som forhen. Hans Fattigdom, som han havde nævnt i sin Ansøgning for at formilde Kongen, havde vist ikke meget paa sig. Tværtimod synes han fra Begyndelsen socialt at høre til Sognets bedre Folk. Han kaldtes Seigneur (Titel for Folk uden Rang), og da hans første Barn skulde døbes 1748, skete det med stor Festivitas i Nærværelse af mange indbudte. Præsten nævner de fornemste af dem ved Indførelsen af Daaben i Kirkebogen: "d. 10de Maï, som var Faste Bededag, blev Kroemandens Seig.r Lauritz Hansens Barn af Sallinge døbt, Højædle og Welb.r Justice-Raadinde von Holsten holdt Barnet til Daaben som blev kaldet Hans, Fadderne var Studiosus Mons.r: Erick Sparre, Mons.r: Løve, Fuldmægtig paa Sandholt, Musicus Mons.r Friderich Schedsler fra Faaborg, Degnens Hustru og Møllerens Hustru fra Sallinge Lunde Mølle og ellers 16 Persohner af Sallinge af begge Kiøn."

#### Skiftet efter Mette Clausdatters Død.

Da hans Hustru Mette Clausdatter døde 1777, tydede Skiftet efter hende ikke paa Armod, tværtimod var der i Stuerne alt, hvad der synes at høre til i et velhavende Hus.

I Dagligstuen stod bl. a. et 24 Timers Stueur med Federal til 8 Rdr., en Jærnkakkelovn med Tud og Tromle til 10 Rdr., og foruden mange andre Ting var der af musikalske Instrumenter 6 Violiner, 1 Violoncel, 2 Trompeter, 2 Valdhorn, 2 Oboer, 2 Fløjttraverser, 2 Fløjttrader og 1 Basun som Tegn paa, at Lars Hansen har været Musiker ligesom sin Formand. Siden kaldes han ogsaa Kromand og Musikant.

I den øverste Stue stod en Egedragkiste med Beslag og Laas til 8 Rdr., og i den Skuffer gemtes en Mængde af den salig Kones Efterladenskaber. Ovenpaa Kisten stod en Pyramide med mange Slags Glas og Kopper. I en anden Kiste og et Klædeskab var endnu flere af den afdødes Klæder, og 2 Sengesteder var rigelig udstyret med Dyner, Lagener og Puder.

I Kælderen laa Øltønder, Ankere, Bouteiller (Flasker) m.m., og i Køkkenet fandtes foruden en Slagbænk med Sengetøj mange forskellige Køkkensager. Ved Siden af Køkkenet var et Kammer med et Himmelsengested og en Stol.

En Gang ved Køkkenet blev brugt til Opbevaringssted for flere forskellige Ting. I Bryggerhuset stod en indmuret Bryggerkedel, hvori

der nok har været brændt adskilligt Brændevin, og her fandtes Tønder, Kar, Sibøtter, Trug m.m. Paa Loftet laa 13 Tdr. Korn, og i Stalden stod 2 Køer, 6 Faar og 1 Vædder. Det samlede Bo vurderedes til 196 Rdr. 1 Mk., men herfra gik 110 Rdr. 6 Sk. som Boets "Udgift".

#### Taksationer.

Samme Aar som Lars Hansens Hustru døde, var Kroen blevet takseret til Brandforsikring. Den bestod af en Østen Længe, et Stuehus med Porte, paa 11 Fag, som stod i Sønder og Nør og vurderedes til 100 Rdr. For sønden Ende af Stuehuset var et Fæhus i Øster og Vester paa 10 Fag til 60 Rdr. og imod Øst et Udbyg fra Stuehuset paa 3 Fag til 30 Rdr., ialt 190 Rdr.

1793 blev der foretaget en mere omstændelig Vurdering af Kroens Bygninger. Østen Længe, Stuehuset, i Sønder og Nør, paa 11 Fag var 26 Al. langt,  $8\frac{3}{4}$  Al. dybt,  $3\frac{1}{2}$  Al. højt, indrettet til Værelser, deraf 9 Fag med Fyrreloft overalt, 1 Skorsten af raa Sten til Taget, foroven brændte, de 2 Fag indrettet til Lo, og den norden Ende ibygget Naboens Hus. De 9 Fag vurderedes til 8 Rdr. Faget, de 2 Fag til 15 Mark Faget, tilsammen 77 Rdr.

For sønden Ende af Stuehuset tilbygget en Længe, som stod Øster og Vester, paa 10 Fag,  $22\frac{1}{2}$  Al. lang,  $7\frac{3}{4}$  Al. dyb,  $3\frac{1}{4}$  Al. høj, indrettet til Stald, Lo, Tørve- og Høsehus, det havde en Skakgavl og en lige Gavl, klædt med Fjælle, det vurderedes til 3 Rdr. Faget, ialt 30 Rdr.

En Længe i Haven stod Øster og Vester, var at regne for 2 Fag, 6 Al. lang, 3 Al. høj, 4 Al. dyb, til Apartement, 2 Fag 1 Rdr. 3 Mark, ialt 3 Rdr. Alle Bygningerne tilsammen 110 Rdr. Et Locum i Haven var under Forsikringsværdi.

#### Lars Hansens sidste Aar.

Nogen Tid efter sin første Hustrus Død giftede Lars Hansen sig anden Gang, med Maren Zachariasdatter Bruun. Hun levede kun nogle faa Aar og blev jordet paa Hillerslev Kirkegaard 29. Juli 1785, nogle og 40 Aar gammel. 1788 giftede han sig 3. Gang, med Elisabeth Frederica Plesner. Da Vielsen fandt Sted i Gestelev, maa hun vel være derfra.

Kort efter Nytaar 1794 døde Lars Hansen selv, omtrent 80 Aar gammel og blev begravet paa Hillerslev Kirkegaard 17. Januar.

Ved Skiftet efter ham blev der 483 Rdr. 10 Sk. til Deling mellem

0 1 0

Enken og Børnene. Af de 3 Sønner af 1. Ægteskab var den yngste død udenlands, den ældste, Hans Larsen, var borttrømt, men havde efterladt en Hustru i Troense paa Taasinge, og en Søn, Lars Hansen Troense, som opholdt sig i København, og nu fik sin Faders Arvepart tildelt. Den næst-ældste Søn, Jørgen Larsen, mødte 1806 i Muckadell Birks Ret og angav sig at være Snedker, boende i St. Petersborg i Rusland. Han begærede et Tingsvidne for, at han var den, han udgav sig for at være, og førte som Vidner Gmd. Claus Andersen og Gmd. Christen Pedersen i Sallinge, som begge havde kendt ham fra hans og deres spædeste Ungdom.

#### Efter Lars Hansens Død.

Med Lars Hansens Død nedlagdes Kroen efter Rentekammerets Afgørelse 1779. Enken giftede sig snart efter, 29. August 1794, med Ungkarl Jens Madsen fra Kilde Mølle, som fæstede Huset 21. Juni 1794 for en Indfæstning af 60 Rdr., men uden at have Bevilling til Krohold. Han døde allerede Aaret efter og blev begravet 31. Maj 1795. Inden et Aars Forløb giftede Enkensig paany 19. Februar 1796 med Søren Bech, som 27. Januar 1797 opnaaede at faa Bevilling til at holde Værtshus og logere fremmede i det Sted i Sallinge, som hans Formand Lars Hansen havde haft, imod en aarlig Afgift af 8 Rdr., og ellers paa samme Betingelser som Lars Hansen, dog med det Forbehold, at hvis Vejen forbi Stedet fra en Købstad til en anden blev flyttet andetsteds hen eller omlagt, skulde Værtshuset straks nedlægges uden Godtgørelse. I de 3 Aar fra Lars Hansens Død i Begyndelsen af Januar 1794 og til 27. Januar 1797 har der da intet Krohold været i Sallinge.

Søren Bech og hans Hustru er kun forblevet i Kroen i det højeste 3 Aars Tid. Inden Foraaret 1799 maa de være rejst andetsteds hen, da det kan ses, at der paa denne Tid er nye Folk tilhuse i Kroen, uden at der vides noget om, hvorfra eller hvornaar de er kommet, men Kirkebogen fortæller, at 2. Pinsedag 1799, den 13. Maj, blev der læst over Sallinge Kromand, Niels Jørgensen, og Sophie Amalie Pedersdatter Thorsagers Søn, som var født 3. Maj og hjemmedøbt den 6.

Heller ikke disse blev der længe, thi allerede 3. Juni 1800 blev der mellem Niels Jørgensen og Ungkarl Morten Pedersen af Pejrup oprettet en Kontrakt om Afstaaelse af Kroen, som Morten Pedersen skulde overtage 1. Maj 1801. Fæstebrevet blev udstedt 30. Januar 1801, og ifølge dette skulde han af Huset og den Jordlod paa 4 Skp. 2 Alb. Hartkorn, som ved Udskiftningen

var henlagt til det, aarlig ~~xxxxx~~ svare en Afgift af 9 Rdr., desuden skulde han svare alle kongelige Skatter saavel af Hartkornet som af Kroholdsprivilegiets. Privilegiets Fornyelse skulde han selv ansøge om og bekoste, og i Indfæstning betaltes 100 Rdr. Endvidere paalægges det ham, at han sørger for de Rejsende, saa de ikke finder Anledning til Klage, "holder god Orden og Politi i sit Hus og tilholder sine Gæster til borgerlig Tid at forføje sig til deres Hjem, ligesom det og under Fæstets Fortabelse paalægges Fæsteren ej at tillade Kortspil i sit Hus, hvilket kuns foraarsager Uorden, Nattevaagen, Trætte og Slagsmaal."

En ny Lars Hansen og hans Efterfølgere.

Mellem Niels Jørgensen og Morten Pedersen har der været en anden Mand i Kroen. Folketællingen 1. Februar 1801 anfører som privilegeret Kromand Lars Hansen i Sallinge, 69 Aar, gift med Abelone Knudsdatter. Niels Jørgensen maa være rejst derfra efter Kontraktens Oprettelse, og Huset overladt til Lars Hansen, inden Morten Pedersen skulde flytte ind. Denne synes ikke at være kommet 1. Maj 1801, thi 10. Maj 1802 gør Lars Hansen "for nærværende Tid Lejer af Sallinge Kro" vitterligt Gæld skyldig at være til "ung Karl Morten Pedersen af Pejrup den Summa 50 Rdr. med 1. Prioritet i Indbo." Men længe kan det ikke have været, da Morten Pedersen 14. Oktober 1803 fik Bevilling til at holde Kro imod en aarlig Afgift af 10 Rdr., og ellers paa samme Vilkaar som Søren Bech.

Han begyndte straks at forbedre og forandre Kroen, som 1804 forsikredes for ialt 870 Rdr. I Vest laa Stuehuset paa den østre Side af Landevejen. Det var paa 9 Fag,  $23\frac{3}{4}$  Al. langt,  $9\frac{9}{10}$  Al. dybt og  $3\frac{1}{2}$  Al. højt, med opstaaende Fjællegavl i den nordlige Ende. Væggene var Egebindingsværk med murede Tavler af brændte Sten, Overtømmeret af Fyrretræ, og Straatag. Fra Nord var Huset indrettet saaledes: 3 Fag Skænkestue og Gang med Murstensgulv i vestlige Del af det sydligste af de 3 Fag. Derefter 2 Fag, som var delte,  $\frac{3}{4}$  deraf mod Vest var Dagligstue, og  $\frac{1}{4}$  mod Øst til Alkove i det nordlige Fag og en Part af Køkkenet i det sydlige. De 4 næste Fag var ogsaa delte i  $\frac{1}{4}$  mod Øst med Resten af Køkkenet i det nordligste Fag, i det næste Fag Pigekammer og i de 2 sydligste Gæstekammer. I  $\frac{3}{4}$ -Delen mod Vest var Storstue med Fjællegulv og Skorsten af raa Sten nedenfor og brændte ovenfor ~~Fagxxxxx~~ Taget. Loftet var af Fyrrebrædder. I Dagligstuen var Fjællegulv, men i Køkken og Pigekammer Kampestens- og i Gæstekammeret Murstensgulv. Mod Syd 2 Fag Indkørsel mellem Stuehuset og den sydlige Løge.

Den sydlige Lønge paa 10 Fag var 22.9/10 Al. lang,  $7\frac{1}{2}$  Al. dyb og 3.3/7. Al. høj, med Undertømmer af Eg og Overtømmer af Fyr, klinede Vægge og Straatag. Fra Vest var det saaledes indrettet: 4 Fag Ko- og Hestestald med 2 Baase og Spiltov, 2 Fag Tærskelo, 2 Fag Kornlade og 2 Fag delte, mod Nord Høsehus og mod Syd Kornlade.

Østerud fra Daglig- og Skænkestuen var der en Korsbygning eller et Bryggers paa 4 Fag,  $10\frac{1}{2}$  Al. langt, 10 Al. dybt og  $3\frac{1}{2}$  Al. højt, med Halvtagsgavl i østre Ende, Vægge af Egebindingsværk med murede Tavle af brændte Sten, Fyrretræs Overtømmer og Loft af Fyrrebrædder. Her var en Skorsten af raa Sten nedenfor og brændte ovenfor Taget, hvori Maltkølle. Bagved Skorstenen laa Ovnen, opført af raa Sten. I den nordlige Ende af de 2 østlige Fag var Ølkælder.

Ved en Taksation 1828 har det sydlige Ladehus 12 Fag, og der er kommet et østligt Ladehus paa 6 Fag, 8 Al. dybt, til Rullestue m.m. Paa den anden Side Gaden er der opført en Lønge paa 6 Fag, 11 Al. dyb, til Vognport og Rejsestald.

1812 fæstede Morten Pedersen en Huslod i Sallinge af 4 Skp. 2 Alb. Hartkorn. Jorden ligger i den sydøstlige Del af Byjorden ved Kroens øvrige Jord. Huset, som hørte dertil, laa midt i Byen paa Gadejorden Syd for Stævnepladsen. Det blev siden af Grevskabet brugt til Familiehuse og blev kaldt "Slottet". I den nye Matrikel fik det No. 27 b.

#### De sidste Kroejere.

Efter Morten Pedersens Død 1832 bortfæstedes Kroen til Niels Hansen fra Tørringe. Dens Jordtilliggende stod nu til 1 Td. 1 Fdk. 1 Alb. Hartkorn efter den gamle Matrikel, men efter den nye blev det til 1 Td. 3 Skp. 1.3/4 Alb. I Stedet for Niels Hansen fik Grevskabets Besidder 13. Marts 1834 Bevilling til at lade holde Værtshus i Sallinge By mod en Afgift af 10 Rdr. Sølvs aarlig til Kongens Kasse, og med Forbud mod "at holde Kro for Sognets Bønder eller andre af Almuen."

Niels Hansen døde i en temmelig ung Alder, og Kroen bortfæstedes derefter ~~ix~~ i 1848 til Hans Madsen fra Vester-Hæsinge, som ægtede Enken Birte Rasmussen. Efter Hans Madsens Død drev hans Enke Kroen sammen med sine Børn af første Ægteskab, Hans Peter Nielsen Grundtvorm, og Karoline og Kristiane Grundtvorm. Sønnen overtog siden Kroen, men døde tidlig, og nu blev det hans Enke, Karen Kirstine Hansen, der sammen med sin Mands to Søstre drev den.